

11 kastes selle vagusid valmistad, ja, nagu hõbedat sulatatakse, ja pudendades selle mullapaniku. Vähapüskidega sa teed maa pehmeks ning õnnistad selle kasvua.
 12 Sa ehid aasta oma headusega ja su jäljed tilguvad õli.
 13 Rohkla vainud haljendavad ja kangud võotavad end ilutsemisega, nurmed rõivastavad lambakarjadesse.
 14 Kuid sina viisid meid välja kõllusesse.
 15 Ma lähen su kotta põletusohvritega, ma tasun sinule oma rõõrused, milleks mu huuled avanesid ja mida mu suu ütles kiituseks.

OLEVISTE PIIBLIKOOL

PIIBEL RONGIAKNAST

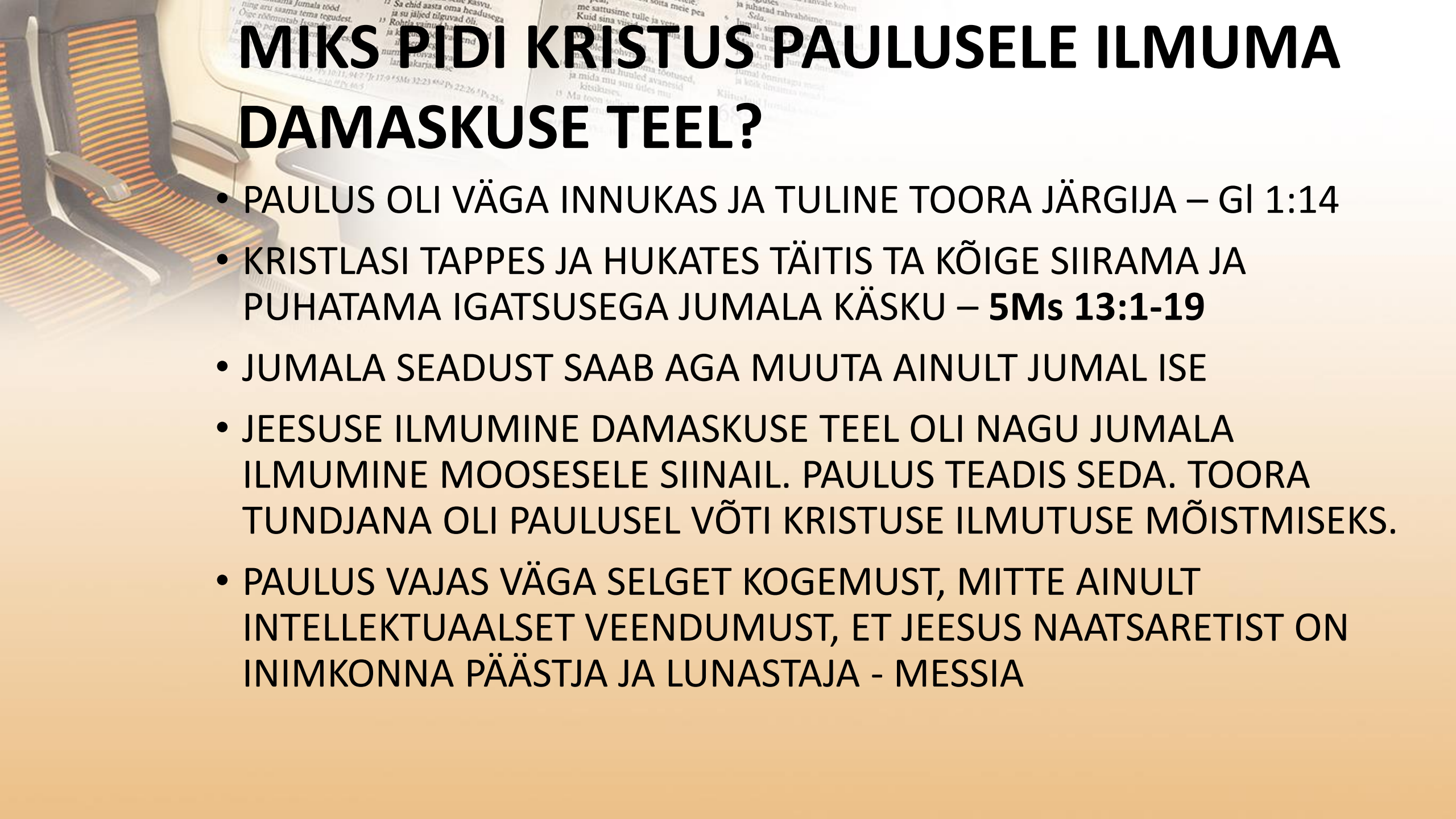
PAULUSE KIRJAD

Veljo Kaptein

APOSTEL PAULUS ISIKUNA

- ALGKRISTLUSE MÕJUKAIM EVANGELIST, APOSTEL JA TEOLOOG
- SÜNNINIMEGA ŠAUL, BENJAMINI SUGUHARUST, SÜNNILT ROOMA KODANIK, PÄRIT TARSOSEST, DIASPORAA JUUT
- KULTUURILISELT JA HARIDUSLIKULT HELLENISMI KESKEL ÜLESKASVANUD, (Ap 17:28; Tt 1:12), KREEKAPÄRASELT PAULUS
- ENNE PÖÖRDUMIST OLI TA TÄNASES MÕISTES ULTRA-ORTODOKSSNE JUUT (VARISERISMI VAGAMA SUUNA ESINDAJA)
- OMA AJA KUULSAMA JA MÕJUKAMA RABI GAMALIELI ÕPILANE
- PAULUSE MÕTTEVIIS JA ÕPETAMISE STIIL ON RABIINLIK. SEE PEEGELDUB TEMA KIRJADES. RABIINLIK MÕTLEMINE SISALDAB VÕIMALUSI ERINEVATEKS TÕLGENDUSTEKS, KUID EI PRUUGI OLLA MORAALSELT RELATIVISTLIK EGA LIBERAALNE, PIGEM VASTUPIDI.
- SUURT OSA PAULUSE MISJONITÖÖST KATAB APOSTLITE TEGUDE RAAMAT

The background features a blurred image of an office chair with orange and grey stripes on the left, and a desk with a Bible on the right. The Bible is open, showing text in Estonian. The main title is overlaid on this background.

MIKS PIDI KRISTUS PAULUSELE ILMUMA DAMASKUSE TEEL?

- PAULUS OLI VÄGA INNUKAS JA TULINE TOORA JÄRGIJA – GI 1:14
- KRISTLASI TAPPES JA HUKATES TÄITIS TA KÕIGE SIIRAMA JA PUHATAMA IGATSUSEGA JUMALA KÄSKU – **5Ms 13:1-19**
- JUMALA SEADUST SAAB AGA MUUTA AINULT JUMAL ISE
- JEESUSE ILMUMINE DAMASKUSE TEEL OLI NAGU JUMALA ILMUMINE MOOSESELE SIINAIL. PAULUS TEADIS SEDA. TOORA TUNDJANA OLI PAULUSEL VÕTI KRISTUSE ILMUTUSE MÕISTMISEKS.
- PAULUS VAJAS VÄGA SELGET KOGEMUST, MITTE AINULT INTELLEKTUAALSET VEENDUMUST, ET JEESUS NAATSARETIST ON INIMKONNA PÄÄSTJA JA LUNASTAJA - MESSIA

PAULUSE APOSTLIAMET JA MISJONIREISID

- PAULUS SAI APOSTLIAMETI ISSANDALT-GI 1:12;1Kr 15:9; 2Kr 10:18
- PAULUSE III MISJONIREISI VÄIKE-AASIAS, KREEKAS, MAKEDOONIAS JA VIIMAST IV TEEKONDA ROOMA KAJASTAB APOSTLITE TEGUDE RAAMAT, LISATEAVE PAULUSE EPISTLITEST
- PAULUS KUULUTAS SÜNAGOOGIDES – Ap 13:5,14; 17:1,10;18:4jt
- PÄÄSTETUD USKLIKUD KOONDUSID KOGUDUSEKS – Ap 16:4-5jt
- NB! PAULUS EI RAJANUD UUSI KOGUDUSI SINNA, KUS NEED JUBA OLID OLEMAS! OLEMASOLEVAID TA TOETAS JA JULGUSTAS OMA TEENIMISTÖÖGA (NT ANTIOOKIA, DERBE, LÜSTRA, IKOONION, ROOMA JT)
- PAULUSE KUULUTUSE LAAD OLI TULINE, TÄIS PÜHA VAIMU VÄGE JA TARKUST, DÜNAAMILINE, ATRAKTIIVNE-TEDA JÄÄDI KUULAMA

PAULUSE KIRJAD -13

TEGELIKKUSES OLI NEID ROHKEM.

OLEMASOLEVATES KIRJADES ON VIITED 4 KIRJALE, MIS POLE SÄILINUD:

- 1 KORINTOSE KIRI (1 Kr 5:9)
- 3 KORINTOSE KIRI EHK „NUTUKIRI“ (2Kr 2:4; 7:8-9)
 - VARASEM EFESOSE KIRI (Ef 3:3-4)
 - LAODIKEA KIRI (KI 4:16)
- ROOMA KIRI
- 1-2 KORINTOSE KIRI
- GALAATIA KIRI
- EFESOSE KIRI
- FILIPI KIRI
- KOLOSSA KIRI
- 1-2 TESSALOONIKA KIRI
- 1-2 TIMOTEOSE KIRI
- TIITUSE KIRI
- FILEEMONI KIRI
- NB! HEEBREA KIRI VAID IDA-KIRIKU TRADITSIOONIS

GALAATIA KIRI

AEG JA OLUKORD:

- KÕIGE VARASEM PAULUSE KIRI ON GALAATIA KIRI – KIRJUTATUD ANTIOOKIAS u 49 p.Kr
- PAULUSE KOGEMUSED PÖÖRDUMISEST JA SÜÜRIAS VIIBIMISEST KANNAVAD ENDAS VÄRSKETE MÄLESTUSTE JUMET
- GALAATIAS ON PROBLEEMIKS SISSETUNGINUD JUDAISMI KÄSUVAGADUSE PRAKTISEERIJAD, KES ÜRITAVAD KOGUDUST JA VASTPÖÖRDUNUD USKLIKKE JUMALA ARMUST EEMALE JUHTIDA

GALAATIA KIRI

PÕHITEEMAD:

- APOSTEL PAULUSE AUTORITEETI KAITSEV KÕNE 1-2
- ÕIGE KSMÕISTMINE EI TOIMU MITTE KÄSU VAID SEADUSE LÄBI 3-4
- VABADUS KÄSUST AGA EI TÄHENDA ANARHIAT, VAID ARMASTUSES TEENIMIST 5-6 (5:13)
- PÜHA VAIMU VÄGI VÕIMALDAB USKLIKUL ELADA ARMASTUSE SEADUSE JÄRGI VABANA KÄSUORJUSEST

VÕTMESALMID:

- „Ent nüüd ei ela enam mina, vaid Kristus elab minu sees!“ Gl 2:20
- „Käige Vaimus, siis te ei täida liha himusid.“ Gl 5:16

1-2 TESSALOONIKA KIRJAD

AEG JA OLUKORD: VARASEIM PAULUSE KIRI ON 1 TESSALOONIKA KIRI 😊 (TEGELIKULT JAGAB TA SEDA TIITLIT GALAATIA KIRJAGA) – u 49-51 p.Kr

- MÕLEMAD KIRJAD ON KIRJUTATUD KORINTOSES SUHTELISELT VÄIKESE AJALISE VAHEGA

EESMÄRK:

- **1TS** - JULGUSTADA KRISTLASI ELAMA 1) PÜHA ELU JA 2) SELGITADA KRISTUSE TAGASITULEKU JA SURNUTE ÜLESTÕUSMISEGA SEONDUVAT
- **2TS** - JULGUSTADA TAGAKIUSATUID JA DISTSIPLINEERIDA KOGUDUST MITTE KAASA MINEMA VALEÕPETUSTEGA

1-2 TESSALOONIKA KIRJAD

PÕHITEEMAD:

- **1TS KOGUDUSE VAIMULIK KASV 1:**
 - PAULUSE ALUSTATUD JA TIMOTEOSE JÄTKATUD TÖÖ 2:1-3:13
 - PRAKTILISED JUHTNÕÖRID JA ÕPETUSED SURNUTE ÜLESTÕUSMISE JA KRISTUSE TAASTULEKU VALGUSES 4:1-5:28
 - **2TS TÄNU JA JULGUSTUS TAGAKIUSUS 1:1-10**
 - EESTPALVE 1:11-12
 - ISSANDA TAASTULEKU EELSED SÜNDMUSED 2:1-17
 - MANITSUSED JA ÜLESKUTSED PÜHAKS ELUKS, ERAJDUMISEKS KORRATUTEST USKLIKEST 3:1-15
 - KOKKUVÕTE 3:16-18

1-2 TESSALOONIKA KIRJAD

VÕTMESALMID:

- „Ent teid kasvatagu Issand ja tehku teid rikkaks armastuse poolest üksteise vastu ja kõikide vastu, nagu meiegi oleme teie vastu, et kinnitada teie südamed laitmatuiks pühitsuses Jumala ja meie Isa ees meie Issanda Jeesuse tulekul kõigi ta pühadega.“ 1Ts 3:12-13
- „et te ei annaks endid niipea kõigutada sinna ja tänna eemale õigest meelest ega heidutada ei vaimu läbi ega sõna läbi või kirja läbi, otsekui oleks see meie lähetatud, nagu peaks Issanda päev olema käes. Ärgu ükski teid petku mingil kombel; sest see päev ei tule mitte enne, kui on tulnud ärataganemine ja saanud avalikuks ülekohtu-inimene, hukatusepoeg,“ 2Ts 2:2-3

1-2 KORINTOSE KIRI

AEG JA OLUKORD: 1 KR ON KIRJUTATUD EFESOSES u 56 p.Kr

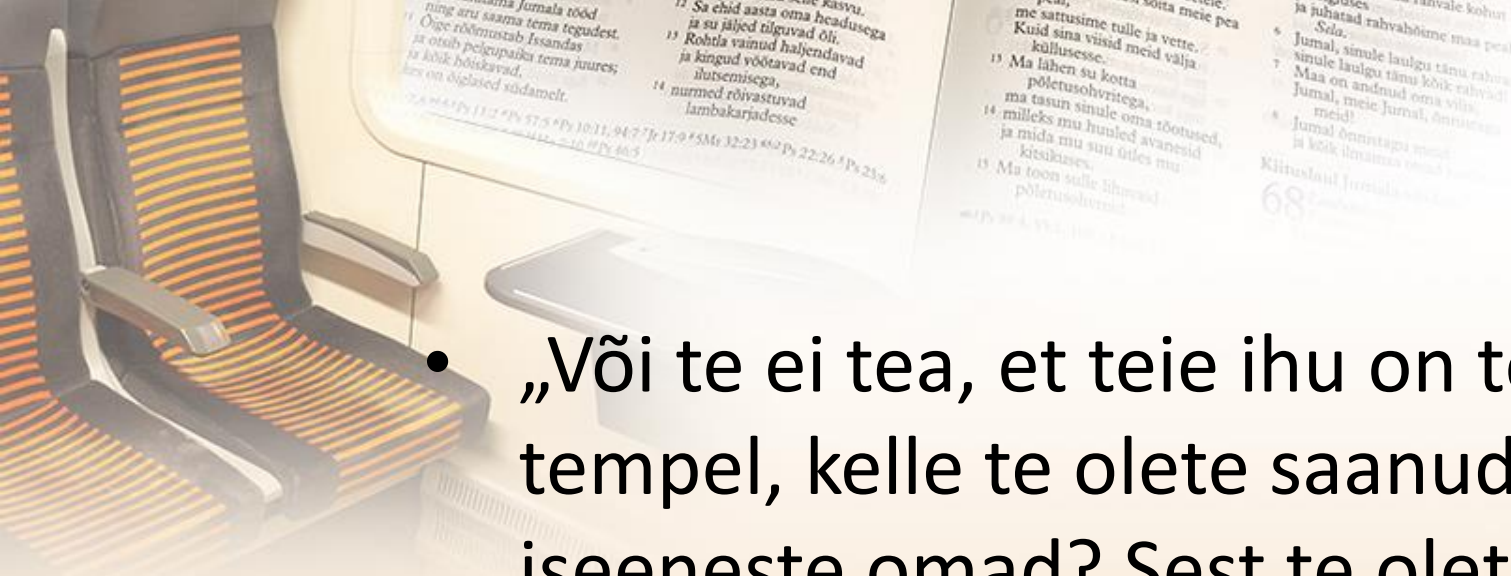
- **2 KR ON KIRJUTATUD MAKEDOONIAS u 56 p.Kr**

EESMÄRK: 1KR – KRISTLIKU ELU PÕHIMÕTETE ELLURAKENDAMINE

2KR – APOSTLIAMETI KAITSEKÕNE VALESÜÜDISTUSTE VASTU

PÕHITEEMAD: 1KR – TEADE KLOELT LÕHEDEST KOGUDUSES 1:1-4:21

- **INTSEST, SEKSUAALNE KÕLVATUS KOGUDUSES 5:1-6:20**
- **NÕUANDED ABIELUKS, AVALIKUKS JUMALATEENISTUSEKS, KRISTUSE ÜLESTÕUSMISEST, NÕUANDED SEoses KORJANDUSEGA 7:1-16:24**
- **2KR – SELGITUSED, TEENIMISE FILOSOOFIA, MANITSUSED 1:1-7:16**
- **KORJANDUSE KOGUMINE MAKEDOONLASTE EESKUJUL 8:1-9:15**
- **VASTUSED SÜÜDISTAJATELE, APOSTLI KAITSEKÕNE, TEAVITAMINE OMA PEATSEST TULEKUST 10:1-13:14**

1-2 KORINTOSE KIRI

VÕTMESALMID:

- „Või te ei tea, et teie ihu on teie sees oleva Püha Vaimu tempel, kelle te olete saanud Jumalalt, ja te ei ole iseeneeste omad? Sest te olete kalli hinnaga ostetud. Austage siis Jumalat oma ihus! 1Kr 6:19-20
- „Sest me ei kuuluta iseendid, vaid Kristust Jeesust, et Tema on Issand ja meie teie orjad Jeesuse pärast. Sest Jumal, kes ütles: „Paistku valgus pimedusest!“, on see, kes on hakanud paistma meie südames, et tekiks tunnetuse valgus Jeesuse Kristuse isikus olevast Jumala aust.“ 2Kr 4:5-6

ROOMA KIRI

AEG JA OLUKORD: KIRJUTATUD u 57 p.Kr KORINTOSES EESMÄRK:

- KAITSTA EVANGEELIUMI ÜHTSUST JA HOIDA ÄRA KASVAVAD ANTI-SEMITISTLIKUD ILMINGUD ROOMA KOGUDUSES
- **TAUST:** ROOMA KOGUDUSE UUED LIIKMED EI TUNNUSTA TAGASIPÖÖRDUNUD JUUDIKRISTLASI (AKVILA JA PRISKILLA), KES OLID KOGUDUSE OMAL AJAL RAJANUD. SEE AITAB MÕISTA KOGU ROOMA KIRJA EESMÄRKI
- KOGUDUS ON KASVANUD, KUID VAJAB SELGET ÕPETUST
- KIRI ON OMAMOODI ETTEVALMISTUSEKS KA APOSTLIT EESOOTAVALE ROOMA JÕUDMISELE.

ROOMA KIRI

PÕHITEEMAD:

- INIMKONNA PATT, VAJADUS JUMALA PÄASTE JÄRGI 1:1-3:20
- ÕIGEKS MÕISTMINE USUST, AABRAHAM, AADAM, MOOSES 3:21-5:21
- PÜHITSUSELU, INIMLOOMUSE RIKUTUS, ELU VAIMUS 6:1-8:39
- IISRAELI ÄRAVALIK, HÜLGAMINE JA TAASTAMINE 9:1-11:36
- PARENEES: MUUTUGE TEISEKS MEELE UUENDUSE TEEL, KRISTLASE KOHUSTUSED JA EESÕIGUSED, LÕPUTERVITUSED 12:1-16:27

VÕTMESALM:

„Sest ma ei häbene evangeeliumi; sest see on Jumala vägi õndsakssaamiseks igapähele, kes usub, nii juudile esiti kui ka kreeklastele. Sest temas saab ilmsiks Jumala õigus usust usku, nõnda nagu on kirjutatud: „Õige elab usust!“. 1:16-17

EFESOSE KIRI

AEG JA OLUKORD: KIRJUTATUD ROOMAS u 60-61 p.Kr.

EESMÄRK: TULETADA MEELDE KRISTLASE VASTUSTUST KÄIA OMA TAEVASE KUTSUMISE KOHASELT JEESUSES KRISTUSES

PÕHITEEMAD:

- LUNASTUSE KIITUS, PALVE ILMUTUSEKS, KRISTLASE POSITSIOON, PALVE ELADA KRISTUSE TÄIUSES 1:1-3:21
 - KOGUDUSE ÜHTSUS, PÜHA ELU, KODUELU, KÄITUMINE KONFLIKTIDES, VAIMULIK SÕJAVARUSTUS 4:1-6:24
- **VÕTMESALM:** „Sest te olete armust õndsaks saanud usu kaudu ja see pole mitte teist enestest; see on Jumala and; mitte tegudest, et ükski ei saaks kiidelda.“ 2:8-9
- „Saage vägevaks Issandas ja tema tugevuse jõus!“ 6:10

KOLOSSA KIRI

AEG JA OLUKORD

- KIRJUTATUD ROOMAS VANGIPÕLVE ALGUSES 60-61 p.Kr.

EESMÄRK:

- ÕPETADA KOGUDUST SEADMA KRISTUST KÕIGES ESIKOHALE

PÕHITEEMAD:

- KRISTUSE ÜLEMVÕIM KÕIGES 1:1-2:23
- ALISTUMINE KRISTUSELE, KRISTLASE POSITSIOON, PRAKTIINE USUELU 3:1-4:18

VÕTMESALM:

„Sest Temas elab kõik Jumala olemise täius ihulikult. Ja te olete täidetud Temas, kes on iga valitsuse ja võimu pea.“ 2:9-10

KIRI FILEEMONILE

AEG JA OLUKORD:

- ROOMAS VANGISTUSE ESIMESEL AASTAL u 60-61 p.Kr.

EESMÄRK:

- PASTORAALKIRI KRISTLASEST ORJAPIDAJA FILEEMONI KRISTLASEKS SAANUD ORJA ONEESIMOSE EESTKOSTEKS

PÕHITEEMA:

- ARMASTAVA SUHTE ARENDAMINE PRAKTILISES TEENIMISES

VÕTMESALM:

„mitte kui orja, vaid rohkem kui orja, kui armast venda, iseäranis minule armast, kui palju enam sinule niihästi liha poolest kui Issandas. Kui sa nüüd mind pead oma kaaslaseks, siis võta ta vastu kui mind ennast.“ s16-17

FILIPI KIRI – APOSTLI RÕÕMUKIRI

- **AEG JA OLUKORD:** KIRJUTATUD ROOMAS, VANGISTUSES 62 p.Kr.

EESMÄRK:

- **VÄLJENDADA ARMASTUST, TÄNU JA RÕÕMU FILIPI KRISTLASTELE**

PÕHITEEMAD:

- **TERVITUS, TÄNU JA SAMASTUMINE KRISTUSE KANNATUSTEGA
EVANGEELIUMI KUULUTAMISEL 1:1-2:17**

- **TEATED TIMOTEOSEST JA EPAFRODITOSEST 2:19-30**

- **RÕÕM OSADUSEST ISSANDAGA, ISIKLIK EESKUJU, ISIKLIKUD
VAJADUSED, TÄNU, TERVITUSED 3:1-4:23**

VÕTMESALMID:

- „Aga minule on elamine Kristus, suuremine aga kasu.“ 1:21
- „Olge ikka rõõmsad Issandas! Ja taas ma ütlen: olge rõõmsad!“ 4:4

1 KIRI TIMOTEOSELE

AEG JA OLUKORD: KIRJUTATUD MAKEDOONIAS 62-63 p.Kr.

EESMÄRK: PASTORAALKIRI, NOORELE USUPOJALE TIMOTEOSELE

PÕHITEEMAD: VALEÕPETUSEGA SEONDUVAD PROBLEEMID 1:1-20

- AVALIK JUMALATEENISTUS, KOGUDUSE JUHTIMINE 2:1-3:16
- ÕIGE ÕPETUSE KAITSE, NÕUDED LESKEDELE, VANEMATELE 4:1-5:25
- PASTORAALSED MOTIIVID, HOIDUMINE AHNUSEST 6:1-21

VÕTMESALM:

„et kui ma viibin, sa teaksid, kuidas käituda Jumala kojas, mis on elava Jumala kogudus, tõe samm ja alustugi. Ja vastuvaidlematult suur on jumalakartuse saladus: Jumal on avalikuks saanud lihas, õigeks mõistetud Vaimus, ilmunud inglitele, kuulutatud paganate seas, ustud maailmas, üles võetud ausse!“ 3:15-16

KIRI TIITUSELE

**AEG JA OLUKORD: PAULUS AHELATEST VABA 63 p. Kr. KORINTOSES
VÕI NIKOPOLISES**

**EESMÄRK: PASTORAALKIRI NOORELE TIITUSELE , ET ANDA VAJALIKKE
JUHISEID**

PÕHITEEMAD:

- KOGUDUSE VANEMATE MÄÄRAMINE, VALEÕPETAJAD 1:1-1-16
 - TERVEST KRISTLIKUST ÕPETUSEST 2:1-15
 - HEADE TEGUDE TEGEMISEST 3:1-15

VÕTMESALM:

„Selle tarvis ma jätsin sind Kreetasse, et sa korraldaksid, mis veel jäi korraldamata, ja seaksid vanemaid igasse linna, nagu ma sind käskisin.“ Tt 1:5

2 KIRI TIMOTEOSELE

AEG JA OLUKORD:

- VAHETULT ENNE PAULUSE HUKKAMIST, 67 p.Kr. ROOMAS

EESMÄRK:

- VAIMULIKU VÕITLUSE KÄSIRAAMAT USUPOJALE TIMOTEOSELE

PÕHITEEMAD:

- TÄNU JUMALALE TIMOTEOSE USU EEST 1:1-5
- VAIMULIKU TÖÖTEGIJA VASTUTUS JA NÕUDED 1:6-2:26
- USUST ÄRATAGANEMISE HOIATUSED, TAGAKIUSUD 3:1-17
- EVANGEELIUMI KUULUTAMISE JÄTKUV ÜLESANNE 4:1-5
- APOSTLI LÄHENEV SURM, LÕPUSOOVID, TERVITUSED 4:6-22

VÕTMESALM:

„Kannata siis ühtlasi kurja, kui Jeesuse Kristuse õilis sõdur!“ 2:3

KÜSIMUSED